

OLDIPO® s.r.o.
Tř. Svornosti 57
779 00 Olomouc
tel./fax: +420 585 20 40 55
mobil: +420 777 21 35 35
          +420 777 21 36 36
e-mail: oldipo@oldipo.cz
web: <http://www.oldipo.cz>

OLDIPO® s.r.o. a autor produktu Mgr. Jiří Zábura
představujeme Vám učitelům českého jazyka
didaktickou pomůcku

DiPo® - koncovky podstatných jmen

VÁŽENÉ KOLEGYNĚ, VÁŽENÍ KOLEGOVÉ,

V ruce držíte metodickou příručku k další pomůcce z řady *DiPo®*, nositelky ocenění *ZLATÁ SCHOLA NOVA* na mezinárodním veletrhu učebních pomůcek Schola nova 2004.

Tato pomůcka splňuje požadavky nového pojetí vyučování na základních školách.

Tento díl je zaměřen na rychlé proniknutí do systému pravopisu koncovek podstatných jmen. *DiPo® - pravopis koncovek podstatných jmen* navazuje charakterem i způsobem práce na úspěšné pomůcky *DiPo® - podstatná jména*, *DiPo® - vyjmenovaná slova*, *DiPo® - slovesa*, *DiPo® - shoda přísudku s podmětem* a *DiPo® - přídavná jména*.

SOUČÁSTI PRODUKTU

PRACOVNÍ DESKA

Pracovní deska je vyrobena z tvrdého kartonu oboustranně laminovaného. Barevná pole ve středu desky s vepsanými písmeny slouží jako cílová oblast třídění množiny kartiček. Aby žákovi byla poskytnuta opora, je na desce uveden přehled skloňování jednotlivých vzorů.

KARTIČKY

Dodaný soubor obsahuje 453 kartiček s textem. Každá kartička je potištěna z obou stran. Kartičky jsou číslovány.

Líc kartičky:

Na líc kartičky je věta s vynechaným i/y v koncovce zkoumaného podstatného jména, které je vytištěno tučně.

Rub kartičky:

Je rozdělen na několik polí, jejichž význam je zřejmý z ukázky. Jsou zde informace o čísle kartičky i rodu zkoumaného podstatného jména. V poli řešení je nad větou graficky zobrazena i pádová otázka. Je vložena zpravidla za sloveso nebo předložku a naznačuje strukturu vazby, kterou by se dítě mohlo přirozeně na podstatné jméno zeptat. Shoda koncovek odůvodňuje pravopis. V poli nápovědy je téměř u všech kartiček připomínka k zapamatování, případně upozornění na problematické tvary, ve kterých děti nejčastěji chybují. Pracuje-li dítě s touto nápovědou, fixuje si zásady pravopisu. V barevném středu je opět vytištěna stejná věta, tentokrát s doplněnou koncovkou. V souboru je zařazeno 15 ks nebarevných kartiček. Jejich význam je popsán v části DODATEK.

SYSTÉM IDENTIFIKAČNÍCH ZNAKŮ

UKÁZKA LÍCOVÉ STRANY

V novinách byl článek o slavném **houlistov**_.

Od staré **kobyl**_ hřibě nečekej.
(italské přísloví)

Závodníci stáli na startu se startovními **čisl**_.

Policisté upozornili na nebezpečí barevnými **kužel**_.

UKÁZKA RUBOVÉ STRANY

205 jednotné číslo

V novinách byl článek o slavném **houlistovi**.

kom, čem?

1.p.	předsedla
2.p.	předsedly
3.p.	předsedlavi
4.p.	předsedlu
5.p.	předsedol
6.p.	předsedovi
7.p.	předsedou

V příponě *-ich* a *-ovi* píšeme u podst. jm. vždy *i / í*
Pozor na příponu *-ech* v 6. p., č. mn.

M

216 jednotné číslo

koho, čeho?

Od staré **kobylky** hřibě nečekej.
(italské přísloví)

1.p.	žena
2.p.	ženy
3.p.	ženě
4.p.	ženu
5.p.	ženo!
6.p.	ženě
7.p.	ženou

Ž

364 množné číslo

Závodníci stáli na startu se startovními **čísly**.

kým, čím?

1.p.	města
2.p.	měst
3.p.	městům
4.p.	města
5.p.	městal
6.p.	městech, (městcích)
7.p.	městý

Vzor *město* má ve všech tvarech *y*.

S

439 množné číslo

Policisté upozornili na nebezpečí barevnými **kuželi**.

Některá slova zakončená na *-l* jako *kotel, kužel, plevel, chmel, uhel, popel, rubl, ...* kolísají mezi vzory *hrad a stroj*. Proto se mohou psát s *y / í*. Častější je *y*.

M

ZÁKLADNÍ NÁVOD PRO PRÁCI A KONTROLA SPRÁVNOSTI

NÁVOD PRO PRÁCI

Práce s *DiPo*® je jednoduchá a děti si postup okamžitě osvojí. Učitel rozhodne, zda vybere soubor kartiček on nebo si soubor určí dítě samo podle svých potřeb. Srovná všechny kartičky nebarevnou, lícovou stranou k sobě. Po přečtení otázky se rozhodne, do kterého pole kartičku vloží barevnou stranou dolů. Po zpracování celého souboru (nebo kdykoliv potřebuje) přistoupí ke kontrole. Je jen na učiteli, jakým způsobem bude dítě pracovat. Žáci mohou také pracovat ve dvojicích u jedné desky nebo tak, že jeden žák zkouší druhého přímo a jeho odpověď kontroluje sledováním rubové strany kartičky. Způsobů práce je mnoho.

Ke každému souboru je dodáno přiměřené množství prázdných kartiček, do kterých si každý učitel může doplnit vlastní oblíbené vazby a příklady, nebo doplnit event. ztracené kartičky. Povrchová úprava umožňuje doplnění libovolných nápodobných znaků a odkazů na kartičky i desky fixem. Učitel si tak může pomůcku „doladit“ podle svého. I to je jedna z vlastností, která je pro *DiPo*® typická a je vysoce hodnocena kreativními učiteli.

Pomůcku můžete použít i pro zkoušení, ale je určena především pro intenzivní výcvik a rychlejší pochopení této rozsáhlé a obtížné látky. Pomůcka je jednoduchá, proto je možné i její využití v domácí přípravě dětí.

KONTROLA SPRÁVNOSTI

Kontrola správnosti je okamžitá a velmi jednoduchá. Barva kartičky musí odpovídat barvě pole, do kterého byla umístěna. Jediným rozhrnutím v dlaní ověříte správnost zařazení celé množiny kartiček bez ohledu na množství. Jednodušeji to už nejde. Se skupinou chybně zařazených kartiček pak může dítě pracovat dál podle pokynů učitele.

Velkou výhodou je, že žák je schopen opravit svou práci sám a okamžitě. Provádí-li kontrolu bezprostředně, nedochází k fixaci chyb.

DALŠÍ MOŽNOSTI VYUŽITÍ

Uvedený návod je pouze orientační. Zkušenosti z práce s celou řadou *DiPo*® prokázala vysokou tvořivost českých učitelů a českých dětí a mnohostrannost použití naší pomůcky. Velké množství kartiček přímo vybízí k dalším didaktickému využití. Soubor lze využít například:

- k procvičování větné stavby
- k upevňování vědomostí o skloňování vzorů podstatných jmen
- k procvičování slovních druhů
- jako zásobník vět pro diktáty
- k nácviku čtení už od 1. třídy, zejména při výuce genetickou metodou čtení
- k nejruznějším didaktickým i zábavným hrám

NÁVOD K POUŽITÍ

Je součástí pomůcky, nabízí náměty k využití. Formát A5, 20 stránek.

KRABICE

DiPo® je zabaleno do obrázkové krabice s víkem. Krabice má rozměr 39,2 x 29,2 x 3,8 cm.

UKÁZKA PRÁCE S DIPO®

VZORY SKLOŇOVÁNÍ - ROD MUŽSKÝ									
Č. JEDNOTNĚ	1.p. pán 2.p. pána 3.p. pána, -ovi 4.p. pána 5.p. pane!, (hoctiati) 6.p. pánu, -ovi 7.p. pánem	1.p. brad 2.p. brada, (teia) 3.p. brada 4.p. brad 5.p. brade! (hoctiati) 6.p. bradě, -u 7.p. bradem	1.p. muž 2.p. muže 3.p. muži, -ovi 4.p. muže 5.p. muži!, (oicci) 6.p. muži, -ovi 7.p. mužem	1.p. stroj 2.p. stroje 3.p. stroji 4.p. stroj 5.p. stroj! 6.p. stroji 7.p. strojem	1.p. předseda 2.p. předsedy 3.p. předsedovi 4.p. předsedu 5.p. předsede! 6.p. předsedovi 7.p. předsedou	1.p. soudec 2.p. soudce 3.p. soudci, -ovi 4.p. soudce 5.p. soudci, -ovi 6.p. soudci 7.p. soudcem	Č. JEDNOTNĚ		
Č. MNOŽNĚ	1.p. páni, -ové, (občian) 2.p. pána 3.p. páni 4.p. páni!, -ové! (hoctiati) 5.p. pánech, (hoctiati) 7.p. pány	1.p. brady 2.p. bradu 3.p. bradom 4.p. brady 5.p. brady! 6.p. bradach, (hoctiati) 7.p. brady	1.p. muži, -ové, (občian) 2.p. muže 3.p. mužom 4.p. muži 5.p. muži, -ové! 6.p. mužich 7.p. muži	1.p. stroje 2.p. stroja 3.p. strojom 4.p. stroje 5.p. stroje! 6.p. strojich 7.p. stroji	1.p. předsedové, (hoctiati, -i) 2.p. předsedy 3.p. předsedim 4.p. předsedy 5.p. předsedovci, (hoctiati, -i) 6.p. předsedech 7.p. předsedy	1.p. soudci, -ové 2.p. soudců 3.p. soudcím 4.p. soudce 5.p. soudci!, -ové! 6.p. soudcích 7.p. soudci	Č. MNOŽNĚ		
<p>Od staré kobyly, hříbě nečekej. (italské přísloví)</p> <p>-v/ý</p> <p>Závodníci stáli na startu se startovními čísli_.</p>			<p>Všechno jsme měli zabalené v pytl_ ch.</p> <p>-i/í</p> <p>O středověkých dobyvatel_ ch bylo natočeno mnoho filmů.</p> <p><i>DiPo®</i></p>						
Č. JEDNOTNĚ	1.p. žena 2.p. ženy 3.p. ženě 4.p. ženu 5.p. ženě! 6.p. ženě 7.p. ženou	1.p. růže 2.p. růže 3.p. růži 4.p. růži 5.p. růže! 6.p. růži 7.p. růží	1.p. píseň 2.p. píseň 3.p. píseň 4.p. píseň 5.p. píseň! 6.p. píseň 7.p. píseň	1.p. kout 2.p. kout 3.p. kouti 4.p. kout 5.p. kout! 6.p. kouti 7.p. kouti	1.p. město 2.p. města 3.p. městu 4.p. město 5.p. městem 6.p. městě, -u 7.p. městem	1.p. moře 2.p. moře 3.p. moři 4.p. moře 5.p. moře! 6.p. moři 7.p. mořem	1.p. kuře 2.p. kuřete 3.p. kuřeti 4.p. kuře 5.p. kuře! 6.p. kuřeti 7.p. kuřetem	1.p. stavení 2.p. stavení 3.p. stavení 4.p. stavení 5.p. stavení 6.p. stavení 7.p. stavením	Č. JEDNOTNĚ
Č. MNOŽNĚ	1.p. ženy 2.p. žen 3.p. ženám 4.p. ženy 5.p. ženy! 6.p. ženich 7.p. ženami	1.p. růže 2.p. růží 3.p. růžím 4.p. růže 5.p. růže! 6.p. růžích 7.p. růžemi	1.p. píseň 2.p. píseň 3.p. píseň 4.p. píseň 5.p. píseň! 6.p. píseň 7.p. píseňmi	1.p. kouti 2.p. kouti 3.p. koutim 4.p. kouti 5.p. kout! 6.p. koutích 7.p. koutimi	1.p. města 2.p. měst 3.p. městom 4.p. města 5.p. měst! 6.p. městech, (mestáčkaci) 7.p. městy	1.p. moře 2.p. moří 3.p. mořim 4.p. moře 5.p. moře! 6.p. mořich 7.p. moři	1.p. kuřata 2.p. kuřat 3.p. kuřatům 4.p. kuřata 5.p. kuřat! 6.p. kuřatich 7.p. kuřaty	1.p. stavení 2.p. stavení 3.p. stavením 4.p. stavení 5.p. stavení 6.p. staveních 7.p. staveními	Č. MNOŽNĚ
VZORY SKLOŇOVÁNÍ - ROD ŽENSKÝ				VZORY SKLOŇOVÁNÍ - ROD STŘEDNÍ					

NA ZÁVĚR

Do souboru byly zařazeny pouze takové tvary podst. jmen, které mají před koncovkou obojetnou souhlásku. Tvary, ve kterých je před koncovkou tvrdá nebo měkká souhláska (např. umělci, sportovci, traktory, klády...) nebyly zařazeny.

Některá podstatná jména mají tvarové odchylky od vzorů a při skloňování kolísají mezi měkkými a tvrdými vzory. Jiná mají tvary rodu životného i neživotného. Látka je to poměrně rozsáhlá, doporučuji pro bližší seznámení např. Přehledná mluvnice češtiny pro základní školy a odpovídající ročníky víceletých gymnázií autorů Styblíka, Čechové, Hlavsy, Tejnora – Fortuna Praha, 1997 aj.

Protože jde o slova běžně používaná - kotel, kužel, tmel, rorýs, bacil, mikrob,..., zařadili jsme je do našeho souboru. Na těchto kartičkách není rubová strana barevná, proto je děti objeví po rozříznutí v každé množině kartiček. Nápověda vysvětluje základ pravopisu. Tento systém se osvědčil už v *DiPo*® - shoda přísudku s podmětem a *DiPo*® - přídavná jména.

DiPo® - pravopis koncovek podstatných jmen navazuje na již vydaná *DiPo*® - podstatná jména, *DiPo*® - vyjmenovaná slova, *DiPo*® - slovesa, *DiPo*® - shoda přísudku s podmětem, *DiPo*® - přídavná jména. Na základě Vašich námětů připravujeme další produkty a celou novou řadu.

Systém práce je ve všech dílech obdobný. Tak se stává *DiPo*® otevřeným systémem finančně dostupným pro všechny školy v dostatečném množství.

Přejeme vám i dětem hodně zdaru při práci s *DiPo*®.

DODATEK

Šesté pokračování naší řady *DiPo*® je důsledkem zájmu učitelů a dětí o naši pomůcku. Protože vzešla z konkrétních potřeb každodenní praxe, našla své místo nikoliv v regálech kabinetů, ale ve třídách a na lavicích žáků. Při vzniku každého pokračování konzultujeme každý krok s dětmi, zkušenými učiteli a pracovníky poradenské péče. Zajímají nás i Vaše názory a přání. Napište nám je. Budeme se jimi zabývat. Jde o společnou věc.

Bližší informace na: www.oldipo.cz

Přejeme Vám i dětem hodně zdaru při práci s *DiPo*®.

Mgr. Jiří Zibura, Mgr. Lada Ziburová-autoři a firma OLDIPO® s.r.o., Olomouc
Mgr. Alena Sedláková, ISS obchodu a služeb v Českých Budějovicích -recenzent